

Elaija - Nọmba Isii

Ule Iri Nwalee Ise

Jeff Pippenger

2023-10-05

Anyi anọwo na-ekwu maka ihe nnochianya Ilaija, ma ugbu a, anyi na-eji akukọ ihe mere eme nke Ugwu Kamel na Ugwu Sainai gosi usoro nnwale na-aga n'ihu maka mpi Protestantism, nakwa mmepe ndoro ndoro ochichi na-aga n'ihu maka mpi Republicanism nke na-adaba n'otu akara na mpi Protestantism.

Edemede isiokwu ikpeazu ahụ site n'inyocha nnupuisi di na Onu Ogugu isi nke iri na ato na iri na anọ, nke na-akowaputa ule nke iri na nke ikpeazu nye Izrel oge ochie mgbe ha gafesiri Osimiri Uhie. Akukọ ihe mere eme ahụ kwekorọ na mmeghari mbido nke akukọ ihe mere eme ndi Millerite, ma o na-ekwekwokwa na akukọ ihe mere eme nke mmeghari ikpeazu nke Chineke. Oru nke ndi mmuo ozi ato niile nke Mkpughe iri na anọ ka a na-aruzu site na otu mmeghari na mbido na otu mmeghari na ogwugwu.

“Mmuo-ozu nke jikotara na ikwusa ozi nke mmuo-ozu nke ato ga-eme ka uwa dum munye ihè site n'ebube ya. A na-ebu amuma n'ebe a banyere oru nke ga-eru uwa nile ma buru nke ike ya na-adighi ahukebe. Mmeghari mbilite-n'onwu nke afọ 1840–44 bu ngosiputa di ebube nke ike Chineke; e buru ozi nke mmuo-ozu mbu gaa n'ulo oru mgbasa ozioma o bua n'uwa, ma n'ufodu mba e nwere mmasi okpukpe kacha ukwu a huro n'ala o bua kemgbe Ndozighari nke nari afọ nke iri na isii; ma ihe ndi a ga-agabiga site na mmeghari di ike n'okpuru ido aka na nti ikpeazu nke mmuo-ozu nke ato.” The Great Controversy, 611.

N'etiti akukọ ihe mere eme nke ngaghari mmalite na ngaghari njedebere, anyi na-ahu akukọ ihe mere eme nke uka Laodisia. A na-akowa n'uzo doro anya na mmuo ozi ahụ nke na-eme ka uwa chaa n'ihè site n'ebube ya bu ngaghari, o bughu uka.

“Banyere Babilon, n'oge a na-egosi n'amuma a, a na-ekwuputa, si: ‘Mmehie ya eruola ruo n'elugwe, Chineke echetakwala ajo omume ya nile.’ Mkpughe 18:5. O juputala oke nke ikpe omuma ya, ma mbibi di njikere idakwasu ya. Ma Chineke ka nwere otu ndi Ya no na Babilon; ma tupu nleta nke ikpe Ya ndi a kwesiri ntukwasu obi aghaghi ikpopta ha, ka ha ghara iketa n'ihè mmehie ya di, ma ‘ghara inara n'ihè otiti ya nile.’ N'ihè ya ka mmeghari ahụ, nke mmuo ozi na-abia ala site n'elugwe, na-eme ka uwa musie ihè site n'ebube ya ma jiri nnukwu olu tie mkpu ike, na-ekwusa mmehie Babilon, ji buru ihe e ji anochi anya ya. N'ihè metutara ozi ya, a na-anu oku a: ‘Putanu n'ime ya, ndi nke M.’ Ozi ndi a, mgbe ha na ozi nke mmuo ozi nke ato jikotara onu, bu ido aka na nti ikpeazu a ga-enye ndi bi n'uwa.” The Great Controversy, 604.

Ndi amuma niile kwekorọ n'otu n'otu, ha niile na-akowaputakwa nke oma karija “ubochi ikpeazu,” karija ka ha si akowa ubochi ndi e kwuputara amuma ndi ahụ n'ime ha. Di ka ihe atu nke odidi a, mmuo ozi nke Mkpughe isi nke iri na asato, ka e sere onyinyo ya n'ihu ma na-anochi anya ya site n'aka mmuo ozi nke Mkpughe isi nke iri. Ha abuo na-eme ka uwa muwa ihè site n'ebube ya mgbe

ọ na-arịdata. Nwanyị White na-akọwa mmụọ ozi mbụ ahụ n'akwụkwọ Early Writings.

“Jisọs zitere otu mmụọ-ozi dị ike ka ọ rịdata ma ọọ ndị bi n'ụwa aka na ntị ka ha kwadebe onwe ha maka ọbịbịa Ya nke ugboro nke abụọ. Ka mmụọ-ozi ahụ si n'ihu Jisọs puọ n'eluigwe, ihè na-enwu nke ukwu ma juputara n'ebube gara n'ihu ya. A gwara m na ozi ya bụ ime ka ebube ya mụnye ụwa, ma ọọ mmadụ aka na ntị banyere iwe Chineke na-abịa.” Early Writings, 245.

Mmụọ-ozi ahụ nke Mkpughe iri na asatọ rịdara n'ụbọchị Septemba 11, 2001. E jirila ya kọwaa tupu oge ahụ site na mmụọ-ozi ahụ nke rịdara n'ụbọchị Ogost 11, 1840. N'Isi nke isii nke Aịsaja, e gosiri Aịsaja ụlọ nsọ nke dị n'eluigwe na ebube Chineke. N'amaokwu nke atọ nke isi nke isii, a na-akọwapụta na ụwa nile juputara n'ebube Chineke. Nke ahụ na-eme mgbe mmụọ-ozi nke Mkpughe iri na asatọ rịdara.

Ma emesịa ihe ndị a gasiri, ahurū m mmụọ ozi ọzọ ka o si n'eluigwe na-abịa, na-enwe ike dị ukwu; e wee mee ka ụwa maa ihè site n'ebube ya. Mkpughe 18:1.

Amaokwu nke atọ n'Isaja isii na-akọwa otu akụkọ ahụ.

Otu wee tie mkpu nye ibe ya, si, Nsọ, nsọ, nsọ, ka Jehova nke usuu ndị agha dij: ụwa dum juputara n'ebube ya. Aizaya 6:3.

Nwannaanyị White jikọtara ọhụ Aizaya banyere ebe nsọ ahụ na mmegharị nke Mkpughe iri na asatọ.

“Ndị serafim nọ n'ihu ocheeze ahụ juputara n'egwu nsọ nke nsopurū n'ihụ ebube Chineke, nke mere na ha anaghị ọbuna n'otu ntabi anya ele onwe ha anya n'ime afọ ojuju onwe, ma ọ bụ n'itū onwe ha n'anya ma ọ bụ ibe ha n'anya. Otuto ha na ebube ha bụ nke Onyenwe Ndị Agha, onye dij elu ma ewelie ya elu, onye ebube uwe-ya na-ajuputa ụlọ nsọ ahụ. Ka ha na-ahụ ọdinihu, mgbe ụwa nile ga-ajuputa n'ebube ya, a na-ekwughachi abụ mmeri nke otuto site n'aka otu ruo n'aka ibe ya n'uda olu dij uto, 'Nsọ, nsọ, nsọ, ka Onyenwe Ndị Agha bụ.' Ha juputara n'afọ ojuju n'inye Chineke ebube; ma n'ọnụ ya, n'okpuru ọhụ ọchị nkwardo ya, ha achoghị ihe ọzọ karịa nke ahụ. N'ibu onyinyo ya, n'ime ozi ya, na n'ikpọ isi ala nye ya n'ofufe, ọchịchọ ha kasị elu eruwozu n'uju.”

“Ọhụ e nyere Aizaja na-anọchite ọnọdụ nke ndị Chineke nọ n'ime ụbọchị ikpeazu.” Review and Herald, December 22, 1896.

Jon n'Akwụkwọ Mkpughe isi nke iri nakwa n'isi nke iri na asatọ, ya na Aizaya n'isi nke isii ma tinyekwa nkọwa Sister White, na-edobe ihe atụ ndị a niile nke ụwa na-enwu site n'ebube Chineke n'otu ebe ahụ n'akụkọ ihe mere eme. Ụwa nile hurū ihe ndị mere na Septemba 11, 2001. Akụkọ ihe mere eme na-aga n'ihu nke mmegharị Millerite nke kwusiri na 1863, bụ ihe nnochianya nke akụkọ ihe mere eme mgbe mmụọ ozi ahụ dij ike nke Mkpughe iri na asatọ na-arịda, ya na akụkọ ihe mere eme jikọtara ya na mmụọ ozi ahụ nke rịdara na Mkpughe isi nke iri. Ebe e tinyeworị nkwbiri okwu mmeghe ndị a n'ọnọdụ ha, anyị ga-alaghachi n'usoro ule ahụ a nochiri anya ya na Onụ Ọgugu isi nke iri na anọ. Mgbe Mozis rịrọ arịrị n'ihị ndị nnupuisi ahụ ndị choro ilaghachi Ijpt ma tọ Joshua na Caleb nkume, Chineke na-anabata arịrị Mozis.

Onyenweanyi wee si, A gbagharala m dika okwu gi siri di: Ma di ka m di ndu n'ezie, uwa nile ga-ajuputa n'ebube nke Onyenweanyi. N'ih na ndi ikom ahụ nile ndi hụrụ ebube m, na orụ-ebube m ndi m mere n'Ijpt na n'ozara, ma anwaleela m ugbu a ugboro iri a, ma egeghikwa nti n'olu m; N'ezie ha agaghị ahụ ala ahụ nke m n'uru nna ha iyi banyere ya, o dighikwa onye obula n'ime ndi kpasuru m iwe ga-ahụ ya: Ma ohu m Keleb, n'ih na o nwere mmuo ozo n'ime ya, ma o soro m n'uju, ya ka m ga-ebubata n'ala ahụ o banyere; mkpuru ya ga-enwetakwa ya. Onu Ogugu 14:20–24.

Akuko ihe mere eme a nochiri anya ebe a n'Onu Ogugu isi nke iri na anọ bu ule ikpeazu e nyere Izrel oge ochie, ma odida ha kpebisiri ha onwu n'ozara n'ime afo iri anọ sochirinu. Akuko a metutara Mkpughe isi nke iri na asato kpomkwem, n'ih na n'ebe ahụ Chineke kwuputara na “dika M di ndu n'ezie,” “uwa nile ga-ajuputa n'ebube nke Onyenwe anyi.” Nke a bu okwu siri ike nke ukwu Chineke tinyere n'akuko ihe mere eme a e dere, ma n'ime ime otu ahụ O na-eme ka o doo anya na akuko ihe mere eme a nochiri anya n'Onu Ogugu isi nke iri na ato na nke iri na anọ, na-atu aka n'ihu n'ebe nnukwu mmeghari ahụ nke mmuo ozi nke Mkpughe isi nke iri na asato no. N'ih na Mkpughe isi nke iri na asato bu njedebe nke ndi fodurunu nke Chineke, mmalite nke ndi fodurunu nke Chineke ka a na-egosikwa n'ebe a anyi na-atule n'akwukwo Onu Ogugu.

N'ubochi Ogost 11, 1840, n'oge mmezu amuma nke Islam banyere ahuhu nke abuo, e jiri ozi Ilaija nke e gosiputara n'oge ahụ ka o buru eziokwu nwalee ndi mbu a hoputara ibu ndi nke ogbugba-ndu.

N'ubochi Septemba 11, 2001, n'ime mmezu nke amuma nke Alakuba banyere ahuhu nke ato, ndi bubu ndi a hoputara nke ogbugba ndu ahụ kpoputara mmalite nke ikpe nke ndi di ndu di ka ozi Ilaija nke e gosiputara n'oge ahụ ka o buru eziokwu.

E debere ozi Ilaija nke akuko ihe mere eme ndi Millerite n'ime nkowa oge amuma. E debere ozi Ilaija nke Septemba 11, 2001 n'ime nkowa ikwughachi akuko ihe mere eme. Septemba 11, 2001 kwughachiri akuko ihe mere eme nke Ogost 11, 1840, n'ih na ubochi abuo ahụ na-anochi anya mmezu nke amuma banyere Alakuba, ma ha abuo na-akara odida nke mmuo ozi ahụ, nke Nwanyi White kwuru na o bu “onye na-erughi Jisos Kraist adighi.” O bu ezie na Nwanyi White anaghi ekwu mgbe o bula na mmuo ozi nke Mkpughe iri na asato “bu onye na-erughi Jisos Kraist adighi” dika o si ekwu banyere mmuo ozi nke Mkpughe iri, mmuo ozi nke Mkpughe iri na asato ji ebube “ya” mee ka uwa nwee ihè, ma Akwukwo Nso doro anya na o bu ebube Jisos Kraist na-eme ka uwa nwee ihè.

Ngwa oru nke ikpe nke wetara ule nke ndi Protestant na mbido bu mmeghari Millerite di ka e si anochi anya ya n'ime Ilaija. Ngwa oru nke ikpe nke na-eweta ule nke Seventh-day Adventism na ngwucha bu mmeghari Ilaija di ka e si anochi anya ya n'ime otu nari puku na iri anọ na anọ. Akara ngosi nke Ilaija nwere ihe kariri otu ihe o putara, ma o bu ezie na o na-anochi anya Miller na mmeghari Millerite, o na-anochikwa anya otu nari puku na iri anọ na anọ.

“Moses n'elu ugwu mgbanwe ahụ bu onye ama nye mmeri Kraist meriri mmehie na onwu. O nochiri anya ndi ga-esi n'ili puta na mbilite n'onwu nke ndi ezi omume. Elaija, onye e buliri elu gaa n'eluigwe n'ahughi onwu, nochiri anya ndi ga-adi ndu n'elu uwa n'oge obibia nke

abuọ nke Kraịst, ndị a ga-‘agbanwe, n’otu ntabi anya, n’ikụ nku anya, n’oge opi ikpeazu;’ mgbe ‘nke a na-anwụ anwụ aghaghị iyi anwughị anwụ,’ ma ‘nke a na-emebi emebi aghaghị iyi nke na-adighị emebi emebi.’ 1 Ndị Kọrint 15:51-53. E ji ihè nke eluigwe yikwasị Jizọs, dika O ga-aputa mgbe O ga-abia ‘nke ugboro abuọ n’enweghị mmehie nye nzọputa.’ N’ihi na O ga-abia ‘n’ebube nke Nna Ya ya na ndị mmụọ ozi dī nsọ.’ Ndị Hibru 9:28; Mak 8:38. Ugwu a, e mezuru nkwa Onye Nzọputa ahụ nyere ndị na-eso ụzọ Ya. N’elu ugwu ahụ, e gosiri alaeze ebube nke ọdinihu n’udị nta,—Kraịst bụ Eze, Moses bụ onye nnochị anya ndị nsọ e mere ka ha bilie n’onwụ, Elaija kwa bụ onye nnochị anya ndị a gbanwere agbanwe.” The Desire of Ages, 412.

Ndị ogbugba-ndu nke a na-agabiga bụ ndị ka ukwu n’onuogu iri megide mmadu abuọ. A kpọrọ otutu, ma a horo ole na ole. Odida n’ule nke iri dabeere n’iju ma o bụ n’inara akuko ojojo ahụ, ma o bụ akuko oma nke Ala Nkwa ahụ. Ya mere, akuko ihe mere eme a nke e gosiri ebe a na-egosi na mmeri ma o bụ mmeri-azu n’akuko ihe mere eme nke ule na-aga n’ihu dabere n’ime nhorọ nke ụzọ omume abuọ nke na-akowa otu ozi ahụ n’otu ụzọ dī iche.

Ndị nledo iri na abuọ ahụ niile huru Ala Nkwa ahụ, ma e weputara nkwebi-okwu abuọ dī iche banyere ihe Ala Nkwa ahụ nochiri anya ya. Otu akuko sitere n’egwu nke mmadu, nke ozo sitere n’okwukwe. Otu gosiputara ochicho iju nduzi nke Chineke ma laghachi n’ibu ohu n’Ijipt, ebe akuko nke ozo gosiputara ochicho itukwasị nduzi nke Chineke obi ma gaa n’ihu banye n’Ala Nkwa ahụ.

N’ime ngaghari Millerite, otutu n’ime ha hoputara kwa ilaghachi n’ibu ohu nke Babilon ma buru umu ya ndi inyom, nke a burukwa ngosiputa nke mkpebi ha iju ozi amuma nke mmuozizi mbu. Ndị Millerite kwesiri ntukwasị obi hoputara iso ozi amuma nke mmuozizi mbu, obuna mgbe odida ahụ e chere na o mere n’oge nkuda mmuozizi mbu n’oge opupu ihe ubi nke 1844. Akuko nke Onu Ogugu na-egosi “akuko” abuọ dī iche iche nke ndi nledo iri na abuọ ahụ, na-anochi anya nyocha abuọ dī iche iche nke otu ozi amuma ahụ. N’afọ 1863, Adventism Laodisia anabataghị ozi amuma; ha juru ozi amuma e guzoburu na mbu. N’afọ 1863, Adventism Laodisia laghachiri ma nabata usoro omumu Akwukwo Nso nke megidere William Miller n’oge oru ya niile. Ndị ahụ juru ozi amuma ahụ ma choo ilaghachi n’ibu ohu ka e ji ndi nnupuisi nke Onu Ogugu iri na anọ atụ ha, ndi n’ikpeazu nwuru n’ozara.

Nomba iri, mgbe a na-atule ya dika akara, dī ka o dikwa n’ihe banyere akara niile, nwere ihe kariri otu nkowa. A ghaghị ighota nkowa akara ya site n’usoro okwu nke akuku Akwukwo Nso ebe o dī. “Iri” dika akara puru inochi anya mkpagbu. O puru inochi anya ule. O puru inochi anya njiko ugboro-iri nke ndi eze Europe, agburu ugwu nke Izrel na Mba Ndị Dī n’Otu. N’ime uka nke Smaina, ndi Chineke ga-enwe mkpagbu ubochi iri.

Atula egwu ihe ndi ahụ i ga-ata ahuhu n’ihi ha: le, ekwensu ga-atuba ufodu n’ime unu n’ulo mkporo, ka e wee nwalee unu; unu ga-enwekwa mkpagbu ubochi iri: buru onye kwesiri ntukwasị obi ruo onwụ, m ga-enyekwa gi okpueze nke ndu. Mkpughe 2:10.

Ndị oka mmuta akuko ihe mere eme na-ezo aka n’ikpagbu a Diocletian mere n’akuko ihe mere eme nke Smyrna, n’ihi na nke ahụ bụ ikpagbu kacha njo n’akuko ihe mere eme nke Smyrna, o

dikwara afo iri. Ndi oka mmuta akuko ihe mere eme ndi ozo na-akowa ikpagbu iri di iche iche n'akuko ihe mere eme nke Smyrna. N'agbanyeghi otu o si di, Alaeze Ukwu Rom bu onye mere ha, nke a na-anochi anya ya n'Akwukwo Daniel isi nke asaa site na mpi iri. Ndi eze iri ahụ bu ndi eze ahụ, ndi Ahab na-anochite anya ha, ndi ha na papacy kwara iko, ha bukwa ngwa oru ikpagbu nke papacy ji mezuo mgbukpo ahụ n'oge Ochichiri. "Iri" na-anochi anya ike ochichi nke steeti nke na-emezu ikpagbu ahụ n'ih i Jezebel. N'isi nke mbu nke Daniel, "iri" na-anochi anya oge ule.

Biko, nwalee ndi ohu gi ule ubochi iri; ka e nyekwa anyi mkpuru akurungwa ka anyi rie, na mmiri ka anyi nuo. Mgbe ahụ, ka e lekwasị anya n'ihu anyi n'ihu gi, na n'ihu umuaka ndi na-eri akuko nri eze; ma dika i ga-ahụ, mee ndi ohu gi otu ahụ. Ya mere, o kwenyere ha n'okwu a, nwalee ha ubochi iri. Ma na njedebe nke ubochi iri, ihu ha putara mma karja, ha juputakwa n'anụ ahụ karja umuaka niile ndi na-eri akuko nri eze. Daniel 1:12-15.

N'Onu Ogugu iri na ano, Izrel oge ochie akpasuola Chineke iwe ugboro iri, nke na-anochi anya ule iri n'ime otu oge.

Ma n'ezie dika M di ndu, a ga-eputa uwa dum n'ebube nke Onyenwe anyi. N'ih i na ndi ikom ahụ niile hụworo ebube m, na oru ebube m nile, nke M mere n'Ijpt na n'ozara, ma onwuola M ule ugboro iri a, ma ha egebeghi nti n'olu m. Onu Ogugu 14:21, 22.

O buru na i nyochaa intaneti jji choputa nghota banyere mmegide ndi puru iche nke na-anochi anya mmegide itoolu ahụ ma o bu ule ndi dara ada site n'oge nzoputa n'Oké Osimiri Uhie ruo n'ule nke iri, i ga-ahụ mgbanwe ole na ole banyere nke n'ime odida nile nke Izrel oge ochie ka a ga-akara di ka otu n'ime ule iri ahụ. Ana m ekwusi ike na nzoputa n'Oké Osimiri Uhie ahụ nke e ji nkenke kpo ka o na-adaba n'ahiri na Oktoba 22, 1844, bu mmalite nke ule iri ahụ; ya mere, o bu ebe a ga-amalite igu ule ndi bilitere site na 1844 ruo 1863. E nwere usoro ule na-aga n'ihu nke malitere na 1798 mgbe a kpughere akwukwo Daniel, usoro ahụ wee kpuchie akuko nke ozi mmuo ozi mbu na nke abuo, nke kwusiri n'ibata mmuo ozi nke ato na Oktoba 22, 1844.

"N'Minneapolis Chineke nyere ndi Ya nkume di oké onu ahia nke eziokwu n'usoro ohu. Ihe a si n'elugwe sitere n'aka ufodu ka a juru ya n'isi ike nile nke ndi Juu gosiputara n'iju Kraist, e nwekwara otutu okwu banyere iguzo n'akuko akara oké ochie. Ma e nwere ihe ama na-egosi na ha amaghi ihe akara oké ochie ahụ bu. E nwere ihe ama, e nwekwara ntughari uche sitere n'Okwu ahụ nke turu aro onwe ya n'uche na akonuche; ma e mechiri uche mmadu emechi, e tiwokwa ya akara megide nbata nke ihè, n'ih i na ha ekpebiela na o bu njehie di ize ndu nke na-ewepu 'akara oké ochie,' ebe n'ezikwu o naghị akpalị obuna otu mkpo n'ime akara oké ochie ahụ, kama ha agbagowo echiche ha banyere ihe mejuputara akara oké ochie ahụ.

"Igafe nke oge ahụ n'afu 1844 bu oge nke nnukwu ihe omume, nke meghere n'anya anyi juru n'itunanya ime ka e di ocha nke ebe nsu ahụ nke na-eme n'elugwe, ma nwee mmekorita ekpebiri nke oma n'ebe ndi nke Chineke no n'uwa, [nakwa] ozi mmuo ozi mbu na nke abuo na nke ato, na-akpuputa okoloto nke e dere n'elu ya, 'Iwu nile nke Chineke na okwukwe Jizos.' Otu n'ime akara ncheta ndi di n'okpuru ozi a bu ulu nsu nke Chineke, nke ndi Ya huru eziokwu n'anya huru n'elugwe, na igbe ogbugba ndu ahụ nke nwere iwu Chineke. Ihe nke ubochi izu ike nke iwu nke ano munyere oku ya siri ike n'uzo ndi na-emebi iwu Chineke. Enweghi anwu anwu nke ndi ajo omume bu akara ncheta ochie. Enweghi m ike icheta ihe o

bụla ọzọ nke pụrụ ịdaba n'okpuru isiokwu nke akara ncheta ochie. Mkpu a nile banyere ịgbanwe akara ncheta ochie bụ ihe a na-eche n'echiche naanị.” The 1888 Materials, 518.

N'ụbọchị Ọktoba 22, 1844, mmụọ-ozị nke atọ bjarutere, ya na ozi n'aka ya.

“Dịka ozi nchụàjà Jisọs n'ebe nsọ ahụ gwụsiri, ma Ọ banye n'Ebe Kachasi Nsọ, guzo n'ihu ịgbe ọgbụgba ndụ nke nwere iwu Chineke, O zitere mmụọ-ozị ọzọ dị ike, nke nwere ozi nke atọ, n'ụwa. E tinyere akwụkwọ akpụkpọ anụ n'aka mmụọ-ozị ahụ, ma ka ọ na-agbadata n'ụwa n'ike na ebube, ọ kpọsara ịdọ aka ná ntị dị egwu, nke nwere iyi egwu kacha njọ e welitereworo nye mmadụ.” Early Writings, 254.

N'ụbọchị Ọktoba 22, 1844, otu mmụọ-ozị siri n'elugwe ịdịdata, akwụkwọ akpụkpọ anụ dị n'aka ya, nke ndị nke Chineke ga-eri. Ozizi ndị ahụ a na-akpọ “landmarks,” ndị a na-amata n'oge ahụ, kwesịkwara ịbụ ndị a ga-eri ma nabata, ma ọ bụ ndị a ga-ajụ ma ghara iri. Mgbe mmụọ-ozị nke atọ bjarutere, akwụkwọ akpụkpọ anụ ahụ dị n'aka ya, ozi dị n'ime akwụkwọ ahụ nọchiri anya eziokwu isii nke ule. E ji mara ule isii ahụ dị ka “ngafe nke oge,” nke nọchiri anya amụma afọ puku abụọ na narị atọ; ikpe ahụ, nke e gosipụtara dị ka “ime ka ebe nsọ dị ọcha”; ozi ndị mmụọ-ozị atọ ahụ; “iwu Chineke”; “Ụbọchị Izuike”; na ọnọdụ ndị nwurụ anwụ dị, dịka e si gosiputa ya dị ka “anwughị anwụ nke mkpuru obi abughị eziokwu.”

N'ezie, eziokwu isii ahụ nwere njikọ n'etiti ha, ma e kpọrọ nke ọ bụla n'ime ha n'otu n'otu ihe ịrịba ama. Ụfọdụ nwere ike ghara ịchọ itinye ịgabiga oge n'ime ndepụta a, ma o doro anya na ọtụtụ juru eziokwu ahụ na Ọktoba 22, 1844 bụ mmezu amụma n'ezie. Ha dara ule ahụ, nke n'ezie gbọchiri ha ịlụ ọgụ na ule ndị sochirinụ. E guzobewo ugboro ugboro usoro nnwale Chineke dị ka usoro na-aga n'ihu nke na-achọ mmeri n'elu ule e nyere gị mbụ, tupu i nwee ike isonye n'ule na-esote.

“Mgbe anyị malitere ịkọwa ihè gbasara ajụju Ụbọchị Izuike ahụ, anyị enweghị echiche doro anya nke ọma banyere ozi mmụọ ozi nke atọ nke Mkpughe 14:9–12. Ibu nke àmà anyị mgbe anyị b́jara n'ihu ndị mmadụ bụ na nnukwu mmegharị ọb́b́j́a nke ugboro abụọ sitere n'aka Chineke, na ozi mbụ na nke abụọ apụtalari, nakwa na a ga-enye nke atọ. Anyị huru na ozi nke atọ ahụ mechiri site n'okwu ndị a: ‘Nke a bụ ntachi-obi nke ndị nsọ: ebe a ka ndị ahụ nọ, ndị na-edebe iwu Chineke, na okwukwe Jisọs.’ Ma anyị hụkwara nke ọma, dịka anyị si ahụ ya ugbo a, na okwu amụma ndị a na-egosi mgbanwe gbasara Ụbọchị Izuike; ma banyere ihe ofufe anụ ọh́j́a ahụ a kpọrọ aha n'ozị ahụ bụ, ma ọ bụ ihe oyiyi ya na akara anụ ọh́j́a ahụ bụ, anyị enweghị ọnọdụ doro anya.”

“Chineke, site na Mmụọ Nsọ Ya, mere ka ihè muputa n'elu ndị ohu Ya, isiokwu ahụ wee jiri nwayọ nwayọ meghee n'uche ha. O were nnukwu ọmụmụ na nlekọta juputara n'echiche ịtunanya iji chọputakwuo ya, njikọ site na njikọ. Site n'ikpachara anya, nchekasi, na ọrụ na-adighị akwusị akwusị ka ọrụ ahụ gara n'ihu, ruo mgbe e nyere ụwa eziokwu ukwu nke ozi anyị, nke bụ otu zuru ezu doro anya, jikoro ọnụ nke ọma, ma b́ŕŕ nke zuru okè.”

“Ekwuolamworị banyere ọmụma m nwere banyere Okenye Bates. Achọputara m na ọ bụ ezi nwaanyim nwoke Onye Kraịst, onye nwere nsopuru na obioma. O mesoro m nwayọo nke ukwuu dị ka a ga-asị na abụ m nwa nke ya. Oge mbụ ọ nuru m ka m na-ekwu okwu, o

gosiputara mmasi miri emi. Mgbe m kwusiri ikwu okwu, o biliri si: ‘Abu m Tomos onye na-enwe obi abuo. Ekwetaghị m n’ohu. Ma o buru na m ga-ekwere na amà nke nwananyi a koro n’abalị a bu n’eziokwu olu Chineke nye anyi, aga m abu nwoke kacha nwee onu n’uwa. E metula obi m nke ukwu. Ekwenyere m na onye na-ekwu okwu a bu onye eziokwu, ma enweghi m ike ikowa banyere otu e si gosi ya ihe ndi ebube ndi a o koro anyi.’”

“N’ime onwa ole na ole ka emechara alumi na nwunye m, mu na di m gara otu Nzuko na Topsham, Maine, ebe Okenye Bates no. N’oge ahụ, o kweghi kpamkpam na ohuu m si n’aka Chineke. Nzuko ahụ bu oge nke nnukwu mmasi. Mmuo nke Chineke dakwasiri m; e kpuchiri m n’ohuu nke ebube Chineke, ma n’oge ahụ ka mbu m huru mbaraala ndi ozo. Mgbe m si n’ohuu ahụ puta, akoro m ihe m huru. Okenye B. wee juo ma mutala m sayensi nke mbara igwe. Agwara m ya na enweghi m ncheta obula na m lerela anya n’akwukwo o bu banyere sayensi nke mbara igwe. O wee si: ‘Nke a si n’aka Onyenwe anyi.’ Tupu mgbe ahụ, ahubeghi m ya ka o nwere onwe ya ma nwee onu otu a. Ihu ya nwukwara n’ihe nke eluigwe, o kpokwara choochi ume n’ike.” Testimonies, volume 1, 78–80.

N’ezie, ule nnwale ozizi ndi a niile jikotara onwe ha, ma ha bukwa nnwale ndi a puru ikewapu iche, e meekwa ka e kpughee ha n’uzo na-aga n’ihu nye ndi ohu Chineke. E nwere otutu uka na-edebe ubochi izu ike nke ubochi nke asaa, ma na-aju ozi ndi mmuo ozi ato ahụ. Ha na-aju eziokwu ahụ na ikpe malitere n’ubochi Oktoba 22, 1844, ma ka na-edebe ubochi izu ike ahụ. Nnwale ozizi ndi a jikotara onwe ha, ma ha na-anochi anya nnwale isii kpomkwem.

Dika Joseph Bates, onye bu ochiagha ugbo mmiri nke maara nke oma banyere omumu kpakpando, gosiputara n’oge na-adibeghi anya, o nabatara Mmuo nke Amuma, nke o juru na mbu. N’onwa Disemba nke afọ 1844, Ellen White natara ohuu mbu ya, ma ule nke asaa rutere n’ime mmeghari ahụ.

“Akwukwo Nso ga-abu onye ndumodu unu. Mutakwuonu ya na amà ndi Chineke nyeworo; n’ihi na ha adighi ekwekorita n’onodu o bu megide Okwu Ya. O buru na Amà ndi ahụ anaghi ekwu dika Okwu Chineke si di, junu ha. Kraist na Belial apughi ijikota onu.” Selected Messages, book 3, 33.

N’oge na-adighi anya mgbe nnukwu nkuda mmuo ahụ gasiri, Nwananyi White kwadoro otu isiokwu nke koro oku Kraist isi n’Ebe Nso banye n’Ebe Nso Kachasi Nso n’ubochi Oktoba 22, 1844. O turu aro ka e nye “onye nso obula” mbiputa ahụ.

“Ekwere m na Ebe Nso ahụ, nke a ga-eme ka o di ocha na njedebe nke ubochi 2300 ahụ, bu Ulo Nso Jerusalem Ohuru, nke Kraist bu onye neje ozi n’ime ya. Onyenwe anyi gosiiri m n’ohu, ihe kariri otu afọ gara aga, na Nwana Crosier nwere ezi ihè ahụ banyere ime ka Ebe Nso ahụ di ocha, wdg.; na na o bu uche Ya ka Nwana C. dee nke oma echiche ahụ o nyere anyi n’akwukwo Day-Star, Extra, February 7, 1846. Enwere m mmetuta n’uju na Onyenwe anyi enyela m ikike, ikwado Extra ahụ nye onye nso o bu.” A Word to the Little Flock, 12.

Nkwado ya bu maka nkowa Crosier nyere banyere mbiliteghari Kraist gaa n’Ebe Kachasi Nso, ma isiokwu ahụ nwere otutu ozizi hieru uzo, tinyere ozizi Protestantizim ndapu n’ezi okwukwe nke na-ekwu na “nke kwa ubochi” n’akwukwo Daniel nochiri anya oru nlekota Kraist. Ya mere, o dere

nkowa mmezi nke e biputara mbu na 1850, emesia etinyekwa ya n'akwukwo Early Writings. N'ebe ahụ ka o kowara na "ndi ahụ kposara mkpu awa ikpe nwere nghota ziri ezi banyere 'nke kwa ubochi'."

"Mgbe ahụ ahuru m banyere 'nke a na-eme kwa ubochi' (Daniel 8:12) na okwu ahụ bu 'aja' bu ihe amamihe mmadu tinyere, o bughikwa akuku nke ederede ahụ, na Onyenwe anyi nyere echiche ziri ezi banyere ya nye ndi ahụ kposara mkpu oge ikpe. Mgbe idi n'otu di, tupu 1844, ihe foro nke nta ka o buru mmadu niile jikotara onu n'echiche ziri ezi banyere 'nke a na-eme kwa ubochi'; ma n'ime mgbagwoju anya ahụ kemgbe 1844, anabatala echiche ndi ozo, ochichiri na mgbagwoju anyakwa esorola." Early Writings, 74.

Isiokwu nke "ihe a na-eme kwa ubochi" n'akwukwo Daniel ghorọ akara nke nloghachi Adventizim n'uzo nkowa nke Protestantizim ndapu n'ezi-okwukwe n'oge mmalite nke nari afọ nke iri abuo, ma taa, ndi oka mmuta okpukpe nke Adventizim ajula nghota ziri ezi nke ndi Miller banyere "ihe a na-eme kwa ubochi." A julā ya, n'agbanyeghi na Nwanyi White kowara n'uzo doro anya na ndi Miller ziri ezi n'ikowa "ihe a na-eme kwa ubochi" dika ike Setan nke ikpere arusi. Ha juru eziokwu nke "ihe a na-eme kwa ubochi" o bughị naani n'imegide nkwado sitere n'ike mmuo nsọ ya na nghota ndi Miller bu eziokwu, kama kwa n'imegide kpomkwem n'ikowa ya n'uzo kwu oto na ozizi ugha nke na-akuzi na "ihe a na-eme kwa ubochi" na-anochi anya ozi ije ozi nke Kraist n'ulo nsọ ka "ndi mmuo ozi a chupuru n'elugwe!"

"E nwekwara Nwanna Daniells, onye uche ya ka onye-iro ahụ na-arụ oru n'ime ya; a na-arukwa oru n'ime uche gi na uche Elder Prescott site n'aka ndi mmuo ozi ahụ a chupuru n'elugwe." Manuscript Releases, volume 20, 17.

Njuputa miri emi o juru ihe Adventism ji ugbu a dika otu n'ime "efere akuko ifo" ya siri di oke njo, n'ih na Daniells na Prescott were akara nke ike Setan (okpukpe ndi ogo mmuo) nye Kraist (oru Ije Ozi Ya n'ebe nsọ). Nke a na-eme ka e nwee ule ozizi asato.

Nnwale nke itoolu n'akuko ihe mere eme na-eduga n'afọ 1863 bu mmeputa nke tebul nke abuo nke Habakuk n'afọ 1850. E meputara chaati ndi osu uzo nke 1843 n'afọ 1842, a na-akpokwa ya naani chaati 1843 n'ih na o buru amuma obibja Kraist n'afọ 1843. E nyere Nwanyi White iwu ka e meputa tebul nke abuo nke Habakuk n'afọ 1850. Mmeputa nke tebul abuo nke Habakuk na-ejikota akuko ihe mere eme nke mmuo ozi mbu na nke abuo na akuko ihe mere eme nke mmuo ozi nke ato. N'akuko ndu nwa nwa ya dere banyere ndu ya na oru ya, o na-enye nchikota nke ihe omume ndi dugara na mmeputa chaati nke 1850. O na-eme nke a site n'ihoputa okwu ndi di mkpa nke Nwanyi White ma tinye nkowa ya n'ime nchikota ahụ.

"Mgbe anyi laghachiri n'ulo Nwanna Nichols, Onyenwe anyi nyere m ohu ma gosi m na a ghaghi ime ka eziokwu ahụ doo anya n'elu mbadamba, na o ga-eme ka otutu kpebie n'akuku eziokwu ahụ site n'ozu mmuo ozi nke ato, ebe a na-emekwa ka ozi abuo mbu ahụ doo anya n'elu mbadamba.—Akukwo ozi 28, 1850.

"N'ohu a, e gosikwara ya ihe ahụ nke ga-enye James White obi ike iji nogide na-ebiputa:"

“Ahụkwara m na ọ dịkwa mkpa ka e biputa akwụkwọ ahụ dika o si di mkpa ka ndi-ozu ahụ jee, n’ihi na ndi-ozu ahụ choro akwụkwọ ha ga-eburu n’aka ha nke nwere eziokwu nke oge a, iji tinye n’aka ndi na-anu ya, mgbe ahụ eziokwu ahụ agaghị apu n’uche. Na kwa na akwụkwọ ahụ ga-aga ebe ndi-ozu ahụ enweghi ike iga.—Ibid.

“A malitere iru oru n’elu chaati oheru ahụ ozugbo, e nyekwara ohere igwa umunna ahụ banyere ya n’akwụkwọ mbiputa nke Present Truth nke James weputara n’onwa sochirinụ:”

“Esere ahụ. A na-ebiputa ugbo a, n’uzo lithograph, esere oge nke oheru Daniel na Jon, nke a haziri iji gosi nke oma eziokwu nke ugbo a, n’okpuru nlekota Nwanna Otis Nichols, nke Dorchester, Massachusetts. Ndi na-akuzi eziokwu nke ugbo a ga-enweta enyemaka di ukwuu site na ya. A ga-enye okwa ozo banyere esere ahụ n’odinihu.—Present Truth, Novemba, 1850.”

“Ka ọ na-erule ngwusi onwa Jenuwari, 1851, eserese ahụ adila njikere, ma kposaa ya maka dollar abuo. Nke a mere James White nnukwu obi utu, o wee nye ya n’efu nye ‘ndi ahụ Chineke kporo ka ha nye ozi nke mmuo ozi nke ato’ (Review and Herald, Jenuwari, 1851). Ufodu onyinye e jiri mmesapu aka nye enyerela aka izute ugwo mbiputa.” Arthur White, Ellen G. White: The Early Years, volumnu 1, 185.

N’ikwu okwu banyere chaati nke 1843, Nwanyi White dere na Chineke duziri ya.

“Onyenwe anyi gosiri m na eserese 1843 ahụ bu aka Ya duziri ya, nakwa na ọ dighi akuku ọ bula n’ime ya kwesiri ka a gbanwee; na onuogugu ndi ahụ di ka O choro ka ha buru. Na aka Ya nokwasiri ya ma zoo njehie di n’ime ufodu n’ime onuogugu ndi ahụ, nke mere na ọ dighi onye obula puru ihu ya, ruo mgbe e wepuru aka Ya.” Review and Herald, November 1, 1850.

Mgbe ọ na-edeko ihè nke jikotara ya na iwu ahụ e nyere ka e meputa chaati ozo n’afọ 1850, o nyere otu nkwardo Chineke ahụ e nyere banyere chaati nke 1843 maka chaati nke 1850, ebe ọ kpokwara na chaati ndi ozo a na-emeputa n’oge ahụ anabataghị n’ihu Onyenwe anyi. E tinyere iwu ka e meputa chaati oheru n’otu na iwu ka e biputa akwụkwọ oheru.

“Ahuru m na oru ime eserese ahụ niile ezighi ezi. O sitere n’aka Nwanna Rhodes, Nwanna Case wee soro ya mee ya. E tinyewo akunuba n’iru eserese na n’ikpuputa oiyi ndi na-adighi mma ma na-aso oyi iji nochie ndi mmuo ozi na Jizos di ebube. Ahuru m na ihe ndi di otu ahụ adighi ato Chineke utu. Ahuru m na Chineke no n’oru mbiputa nke eserese ahụ nke Nwanna Nichols mere. Ahuru m na e nwere amuma banyere eserese a n’ime Baibul, ma ọ buru na e mere eserese a maka ndi Chineke, ọ buru na ọ [zuru] otu onye, ọ ga-ezuru onye ozo, ma ọ buru na otu onye choro ka a tee eserese oheru n’ogo ka ibu, ndi niile choro ya n’otu aka ahụ.”

“Ahuru m na ọ bu mmuo na-adighi ezu ike, nke na-adighi zuru ya ike, nke na-enweghi afọ ojuru, nke na-enwekwa enweghi ekele n’ime Nwanna Case, nke mere ka ọ choro chaati ozo. Ahuru m na chaati ndi a e sere ese nwere mmetuta ojoro n’ahụ ogbako ahụ. O mere ka e nwee n’ime nzuko ahụ mmuo ikpa ochi n’uzo di mfe na nke na-adighi omimi.”

“Ahuru m na eserese ndi Chineke nyere iwu ka e mee meturu uche ahụ n’uzo oma, obuna na-enweghi nkowa. E nwere ihe na-enwu ihè, mara mma, na nke eluigwe n’otu e si gosiputa

ndi mmuṛo-ozu n'elu eserese ndi ahụ. A na-eduba uche ahụ, ihe fọrọ nke nta ka ọ bụrụ n'enweghị onye na-achoputa ya, n'ebe Chineke na eluigwe nọ. Ma eserese ndi ọzọ e meputara na-akpali ikpọasi n'uche, ma na-eme ka uche ahụ chebara ụwa echiche karịa eluigwe. Oyiyi ndi na-anochi anya ndi mmuṛo-ozu yiri ndi ajo mmuṛo karịa ibi ndi nke eluigwe. Ahuru m na eserese ndi ahụ ewerela uche Nwanna Case ụbọchi na izu di iche iche, mgbe ọ gaara na-achọ amamihe nke eluigwe n'aka Chineke, ma kwesikwara idi na-eto n'amara nile nke Mmuṛo Nso na n'omuma nke eziokwu.”

“Ahuru m na ọ buri na e jiriwo ụzọ e tufuru n'imeputa chaati mee ka eziokwu doo anya n'ihu umunna site n'ibiputa trakti, wdg., ọ gaara eme nnukwu ezi ihe ma zoputa mkpuru obi. Ahuru m na azumahia ime chaati agbasawo dika ahụ oku.” Manuscript Releases, nomba 13, 359; 1853.

Ọ na-ekwuputa ya n'uzo doro anya na “Chineke nọ n'oru mbiputa nke chaati [1850] ahụ site n'aka Nwanna Nichols,” nakwa na e nwere “amuma [Habakkuk isi nke abuo] banyere chaati a n'ime Baibul.” O gosikwara na “chaati ndi ahụ” [n'otutu; 1843 na 1850] ndi “Chineke nyere iwu ka e mee” metutara uche n'uzo oma, obuna na-enweghị nkowa ọ bula. Habakkuk isi nke abuo nyere ndi Millerite iwu ka ha mee ka ohu ahụ doo anya n'elu tebul di iche iche, (n'otutu), ka onye na-agu chaati abuo ahụ wee nwee ike igba oso ijeghari ebe a na ebe ozo n'Okwu Chineke. Chaati ndi ahụ sitere n'aka Chineke achoghi nkowa ndi agbakwunyere, dika o siri di n'ihe banyere chaati adigboroja Uriah Smith nke 1863.

Onyenwe anyi wee zaa m, si, Dee ohu a, meekwa ka o doo anya n'elu mbadamba, ka onye na-agu ya wee gbaa oso. Habakkuk 2:2.

Onwunwa nke iri bu isiokwu edemede a. N'ihe gbasara onwunwa iri ahụ Mozis kwuru okwu ya n'Onu Ogugu isi nke iri na anọ, ndi okà mmuta Hibru na ndi okà mmuta okpukpe ndi ozo na-enye udi amuma di iche iche banyere ihe omume ndi di n'akuko ihe mere eme site n'izoputa ha n'Oké Osimiri Uhie ruo na nupuisi nke ndi nledo iri nwere ike inochite anya ya. Nupuisi di n'akuko ihe mere eme ahụ na-enye obere udi nhorọ ole na ole a puru inhorọ n'ime ha, ma o doro anya na onwunwa nke iri bu ihe na-akara mmalite nke afọ iri anọ nke onwu site n'ibelata nwayo nwayo n'ozara, ruo mgbe ndi nupuisi niile ruru afọ a ga-eji jide ha n'oru nwuru anwu.

N'otu a ka ahụ, ufodu puru iju ma ọ bu kpasuo iwe banyere nhorọ m nke ule ozizi iri ndi a, n'ihina e nwere ike idi iche iche ufodu nke ga-adi ka ndi ka mma karịa ihe m na-edobe ebe a. Nke a ekwuru, ule nke iri na nke ikpezu doro anya dika nupuisi nke ndi nledo iri ahụ si doo anya. Ọ bu iju oge asaa nke Levitikos iri abuo na isii. E nwere otutu ihe amà amuma na-akwado njirimara a.

N'isiokwu na-esonu, anyi ga-amalite ichoputa ndi amà amuma ahụ na-akwado njirimara a na-egosi na oge asaa nke Levitikos iri abuo na isii bu odida nke iri na nke ikpezu nke Adventizim Laodisia.

“Mgbe ike Chineke na-agba ama banyere ihe bu eziokwu, eziokwu ahụ ga-eguzosi ike ruo mgbe ebighi ebi dika eziokwu. Agaghị anabata nkubi-okwu ọ bula e cheputara n'oge e mesiri nke na-emegide ihè Chineke nyere. Ndi mmadu ga-ebili na nkowa Akwukwo Nso ndi, n'anya ha, bu eziokwu, ma ndi ahụ abughi eziokwu. Eziokwu maka oge a, Chineke enyela anyi dika ntqala nke okwukwe anyi. Ya onwe Ya kuziiri anyi ihe bu eziokwu. Otu ga-ebili, ozokwa

ga-ebilikwa, na ihè ọhụrụ nke na-emegide ihè ahụ Chineke nyere n'okpuru ngosiputa nke Mmụọ Nsọ Ya.

“Ụfọdụ ole na ole ka dị ndụ bụ ndị gafere n'ahụmahụ e nwetara n'ịtọ ntọala eziokwu a. Chineke n'amara Ya echekwala ndụ ha ka ha na-ekwughachi, na-ekwughachikwa ruo na ngwụcha ndụ ha, ahụmahụ ahụ ha siri na ya gafee, dika Jọn onyeoziri mere ruo n'isi njedebe nke ndụ ya. Ma ndị bu ọkọlọtọ ndị dara n'ọnwụ, ga-ekwu okwu site n'ibiputaghari ihe odide ha. A gwara m na otu a ka a ga-esi nụ olu ha. Ha ga-agba ama ha banyere ihe mejuputara eziokwu maka oge a.”

“Anyị agaghị anara okwu ndị na-abịa na ozi nke na-emegide isi ihe pụrụ iche nke okwukwe anyị. Ha na-achịkọta nnukwu ụyọkọ nke Akwụkwọ Nsọ, ma na-akpakọba ya dika ihe àmà gburugburu ozizi ndị ha kwusiri ike. E mewe nke a ugboro ugboro n'ime afọ iri ise gara aga. Ma ọ bụ ezie na Akwụkwọ Nsọ bụ okwu Chineke, e kwesịkwara ikwanyere ya ugwu, itinye ha n'ọrụ, ma ọ bụrụ na itinye otú ahụ n'ọrụ e mee ka otu ogidi si na ntọala nke Chineke kwadoro n'ime afọ iri ise ndị a pụọ, bụ nnukwu njehie. Onye na-etinye ha n'ọrụ otú ahụ amaghị ngosiputa dị ịtụnanya nke Mmụọ Nsọ nke nyere ike na ịdị irè n'oziri ndị gara aga nke bjakwutere ndị Chineke.” Selected Messages, book 1, 161.